

POLITIET

Til alle barne- og ungdomsskoler i
Nordland

NORDLAND POLITIDISTRIKT

SOM LÆRER Å AVDEKKE VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP MOT BARN/UNGDOM

- et utvalg av helsespørsmål som verktøy i samtale med barn på telefon, nett eller en-til-en.

Vi sender dette brevet til lærere med tanke på elevsamtaler under/ etter hjemmeskoleperioden, men det gjelder selvsagt like mye til barnehageansatte; kanskje da i en enklere form. Her har vi full tiltro til deres pedagogiske tilnærming.

Bakgrunn

I forbindelse med Covid -19 pandemien, er fremdeles stengning av skoler og barnehager et ledd i regjeringen sin strategi for å bremse smittespredning. På tross av åpning for de yngste, vil man kunne oppleve, dersom det blir ansett formålstjenlig, nye stengninger.

Vi i politiet som jobber med barn som har blitt utsatt for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep, ser med uro på utviklingen sykehusene rapporterer om når det gjelder barn til undersøkning med "uforklarlige skader".

Om denne nedgangen skyldes en reel nedgang i kriminaliteten, eller om disse barna ikke er blitt oppdaget, kan vi kanskje ikke si med sikkerhet. Det vi likevel vet er at personer som utøver vold og seksuelle overgrep mot barn, nå har fått et enda større handlingsrom med mindre oppdagelsesrisiko både i hjemmene og på internett.

Dette må vi stå sammen om å forbygge! Vi har sterk tro på at lærerne har et godt tak om temaet i samtaler med barn, og særlig nå under Korona-pandemien, men vi vil likevel dele noen hjelpespørsmål som kanskje kan være med å legge til rette for at barn skal kunne fortelle om ting hjemme som ikke er greit.

Vi vet at dette ikke er noe barn i utgangspunktet snakker åpent om. Ei heller i en generell samtale om skole, lekser, savnet etter kamerater og hverdagslige rutiner. Man vil trolig ikke oppdage at noe er galt om man nøyer seg med en slik tilnærming.

Lærere: Dere er de aller viktigste nå! Dere har nemlig en relasjon til alle elevene, og dere er i kontakt med dem jevnlig – ikke bare de kjente sårbare barna og familiene, men alle. Vi vet at i krisesituasjoner vil normalt ressurssterke og tilsynelatende velfungerende familier også bli presset – kanskje til det ytterste – og kanskje får elevene oppleve en annen dynamikk i hjemmet enn normalt.

Nordland Politidistrikt

Bodø
Post: Postboks 1023, 8001 Bodø
Besøk: Kongens gate 81

Tlf: 75 58 90 00
E-post: post.nordland@politiet.no

Org. nr.:
Giro:
www.politi.no

Hva med å ha et enda skarpere blikk på elevenes situasjon nå? Under har vi listet opp noen tema/hjelpespørsmål til å bruke i elevsamtalene. Listen er ikke uttømmende, men det kan kanskje være ett og annet å bruke. Et tips er også å huske å notere litt underveis. Slik kan en ha notoritet i hva som er sagt.

Kontaktetablering / intro ("hjemmeskole")

(Det kan være greit å få avklart i starten av samtalen om barnet er alene i rommet, bruker head-set eller om samtalen er på høyttaler. Barnet vil ikke i få sjansen til å avsløre frykt eller annen skadelig kontakt med voksne, dersom det befinner seg i samme rom som trusselutøver eller en annen person som står i nært forhold til denne.)

Eksempel

"Nå når vi skal snakke sammen så lurer jeg på hvem som er sammen med deg? Hva gjør han/hun? Bruker du head-set, eller er jeg på høyttaler nå? Det kan være greit å bruke head-set i denne samtalen fordi det kan være ting som ikke alle andre trenger å høre. Har du head-set?"

Be gjerne eleven starte med å fortelle om skolehverdagen, rutiner, lekser, fag, mengde, manglende sosiale omgang med venner, fritidsaktiviteter, men vær også interessert i hvordan barnet har det sammen med sine foreldre.

Eksempel

"Nå har du fortalt meg mye om hvordan du har det med skolearbeidet hjemme, og nå vil jeg også gjerne høre om hvordan du har det/har hatt det sammen med mamma og pappa, nå når dere er så mye sammen hjemme. Fortell om det"

Det er fint om barnet forteller fritt uten at læreren stiller spørsmål, men om barnet ikke skulle komme i gang kan man hjelp til med en åpen, interessert tilnærming som i hjelpespørsmålene her:

- *Hva synes du om å være så mye hjemme?*
- *Hva gjør du når du ikke jobber med skolearbeid? Hva gjør du når du kjeder deg?*
- *Hva gjør mamma og pappa da?*
- *Hva gjør dere sammen?*
- *Hvordan har du det hjemme med mamma og pappa?*
- *Hvordan er mamma og pappa mot deg? Mot søsknene dine?*
- *Hva er bra (med mamma og pappa)?*
- *Hva er ikke bra med (mamma og pappa)?*

(det kan være greit å vite om stemningen i hjemmet er preget av mye spenning i relasjonene eller om barnet opplever harmoni og balanse)

Eksempel:

"Noen barn har det ikke så veldig bra hjemme, og kanskje er det slik at mamma og pappa er veldig slitne eller stresset og kjefter mer enn normalt, eller gjør andre ting som ikke er greit eller som gjør at en blir lei seg. Hvordan er dette hjemme hos deg? Fortell!"

- *Har noen sag ting eller gjort noe med deg som du ikke synes er greit?*

- *Hvordan snakker de til deg? Du til dem?*
- *Hvem har du kontakt med? Hvordan? Hva snakker dere om?*
- *Hva gjør deg lei deg? Hva gjør deg glad?*
- *Hvordan har du det inni deg i dag?*
- *Er det noe du skulle ønske var annerledes? Hva? Hvorfor?*
- *Er det noe du ikke har sagt til meg som de egentlig vil snakke om?*
- *Har du fortalt dette til noen andre? Hvem?*

Det er selvsagt viktig å være varsom med å be barnet fortelle om ting som ikke er greit, når man ikke har helt kontroll på rammene for samtalen, om man skulle få en mistanke om at barnet blir utsatt for vold og/eller overgrep.

Man kan for eksempel forklare barnet at han eller hun kan svare ja, eller nei, eller vet ikke på konkrete spørsmål, for å unngå å bli satt i en vanskelig situasjon, kanskje med foreldrene til stede, og heller fortsette praten på sms eller andre chatte-funksjoner. På denne måten kan man også gjøre avtale med barnet om å sende en spesiell emoji på sms eller et nøytralt "kodeord", som dere på forhånd har blitt enige om, dersom hjemmesituasjonen skulle endre seg til det verre.

Å minne om barnas alarmtelefon (tlf 116 111) er også et godt alternativ. Vær oppmerksom på at de yngste barna kanskje ikke vil gjøre det.

Hva når barna er tilbake på skolen?

Vel, det endrer ikke historien, og man vil alltid ha nytte av den gode samtalen med eleven. Eleven vil kunne åpne seg opp for deg om hvordan livet i hjemmet har vært den tiden skolen har vært stengt, om en legger forholdene til rette for det.

Mange synes det kan være vanskelig å sette temaet vold eller seksuelle overgrep på agendaen i samtalen med barn, men vi tror ikke en skal være så redd for det. Kanskje kan man, i en en-til-en samtale etter oppstart, bruke den åpne tilnærmingen med hjelpespørsmål som tidligere skissert, men stille dem i fortidsform?

Åse Langballe og Jon-Håkon Schultz har skrevet et veldig godt kapittel i boken "Vold mot barn" av Mevik, Lillevik & Edvardsen, som heter "Elever utsatt for vold og seksuelle overgrep – samtalen som redskap for å oppdage og hjelpe" (Kap. 7).

Dette bør leses i sin helhet, og er derfor lagt ved dette brevet. Vi har likevel "gula ut" noe av essensen, slik at dere ved å lese det, uansett vil få med dere hovedinnholdet. Vi oppfordrer likevel sterkt om at dere leser alt (forfatterne har godkjent at kapitlet deles på denne måten).

Hva gjør du om barnet forteller?

Det er viktig å være ærlig om hva en selv vil gjøre med informasjonen, slik at ikke barnet opplever hjelpen som et tillitsbrudd.

Om du skulle få informasjon som gjør deg urolig for barnet, ta kontakt med enten barnevernet, Statens barnehus eller oss i politiet.

Vi legger ved en lenke til Statens barnehus i Nordland og deres Konsultasjonsteam for offentlige tilsatte, der man kan drøfte en sak (også anonymt), og vil kunne få gode råd om hvordan man tar saken videre, dersom en er urolig for en elev.

<https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-bodoe/>

Lykke til i ditt viktige arbeid, og takk for at du bidrar til å avdekke kriminalitet og kanskje omsorgssvikt mot barn, og at du er den robuste voksne som tør å invitere til kanskje den viktigste samtale av alle.

Med hilsen

Politiet i Nordland

ved Trude Rønningen

Avsnittsleder Grov vold og seksuallovbrudd

e-post: trude.ronningen@politiet.no

mob: 48199135